

Dlaczego warto stymulować rozwój funkcji słuchowo-językowych dziecka?

Dla osiągnięcia sukcesu dziecka w początkowej nauce w szkole niezwykle istotny jest prawidłowy rozwój funkcji słuchowo-językowych. Trudności w dokonywaniu operacji na cząstkach fonologicznych (analiza, synteza, opuszczanie, dodawanie, zastępowanie, przestawianie) czy nieumiejętność różnicowania głosek podobnych w brzmieniu będą determinowały trudności w nabywaniu kluczowych umiejętności szkolnych, takich jak czytania i pisanie.

Marta Bogdanowicz w Skali Ryzyka Dysleksji wskazuje na szereg objawów świadczących o zakłóconym rozwoju funkcji językowych:

- trudności w różnicowaniu głosek o podobnych w brzmieniu (np. nie potrafi określić jakimi głoskami różnią się słowa koza-kosa),
- trudności z wyróżnieniem głosek w słowach (np. nos = n-o-s) i łączeniem głosek w słowo (np. o-k-o = oko)
- trudności z odtwarzaniem materiału uszeregowanego w sekwencji (np. wymienieniem nazwy miesiący) oraz dokładnym zapamiętaniem krótkich wierszyków piosenek, a także z tworzeniem i rozpoznawaniem rymów.

Dlatego niezwykle ważne jest, aby zabawę z dzieckiem wykorzystywać do rozwijanie również tego obszaru.

Jak rozwijać funkcje słuchowo-językowe dziecka?

Ćwicząc z dzieckiem należy pamiętać, że wymagania nie mogą przewyższać sfery najbliższego rozwoju dziecka. Zawyżone oczekiwania (czyli np. wymaganie rozłożenia na głoski wyrazu 6-literowego, gdy dziecko nie jest w stanie wykonać zadania na wyrazie 4-literowym) będzie prowadziło do spadku motywacji i pojawienia się niechęci do dalszego wykonywania zadań. Zawsze rozpoczynamy i kończymy ćwiczenia zadaniem, które dziecko jest w stanie z łatwością wykonać. Dlatego warto pamiętać podczas organizowaniu zabaw z dzieckiem o kilku zasadach:

1. Rozpoczynamy ćwiczenia od nauki liczenia słów w krótkich zdaniach, np. zabawa w parku to 3 słowa. Następnie przechodzimy do rozwijania świadomości sylab, np. siostra – to 2 sylaby

2. Wymyślamy szereg wyrazów rozpoczynających się tą samą literą, zadaniem dziecka jest określenie jaka to głoska

np. rak, rower – głoska r.

Po opanowaniu tej umiejętności ćwiczymy w podobny sposób, ale wyrazy mają tą samą literę na końcu

np. wór, chór – głoska r.

W dalszej kolejności możemy zaproponować wyróżnianie środkowej głoski w trzyliterowych wyrazach,

np. mur, wór – głoska u.

3. Wymawiamy wyraz i pytamy dziecko z ilu głosek się składa

np. mama – 4 głoski.

Można poprosić dziecko o wymyślanie innych wyrazów składających się np. z czterech głosek i rozpoczynających się na głoskę „m”.

4. Wymawiamy poszczególne głoski a dziecko układa z niego słowo

np. t-a-t-a = tata.

Rozpoczynamy od krótkich wyrazów, które mają spółgłoski przeplecione samogłoskami, następnie przechodzimy do wyrazów zawierających zbitki spółgłosek,

np. t-ł-u-m = tłum.

5. Ćwiczymy również usuwanie głosek w wyrazie,

np. wyraz „klasa” bez litery L to „kasa”, „kosa” bez litery O to „osa”.

Następnie możemy zamieniać głoski,

np. jeśli w wyrazie „lis” zamienimy I na A to wyjdzie „las”.

Jakie zabawy organizować?

1. Jadąc samochodem możemy zaproponować dziecku zabawę w zgadywanki. Ćwiczymy liczenie sylab i głosek w słowach. Ponadto zgadujemy konkretną literę w wyrazie lub wymyślamy jak najwięcej wyrazów zawierających daną głoskę. Możemy również wymyślać jak najwięcej rymów do określonego słowa.
2. Układamy z dzieckiem wierszyki, szukając rymów, a gdy opanuje tą umiejętność możemy dodać utrudnienie w postaci konieczności dbania o prawidłową liczbę sylab w wersie.

3. Możemy również układać zdania z wyrazów rozpoczynających się od danej głoski lub ciągi wyrazów, w których każdy kolejny rozpoczyna się od głoski kończącej poprzedni, np. mur-rok-kot-tłum itd.
Podobne ćwiczenie wykonujemy dzieląc wyraz na sylaby.
4. Idąc na spacer po lesie czy parku bawimy się w słuchanie i odgadywanie, co jest źródłem dźwięku (np. stukanie dzięcioła, szum liści, klakson w samochodzie). Możemy również bawić się w zapamiętywanie sekwencji (szeregu) dźwięków, dopytując jakie dźwięki występowały kolejno.
5. Opisujemy przedmioty i zachęcamy dziecko do zgadywania, o jakim przedmiocie myślimy (rozpoczynamy od prostych zagadek i z czasem dodajemy coraz więcej szczegółów do zapamiętania).
6. Bawiąc się klockami układamy je odwzorowując liczbę głosek w wyrazie, np. mama to 4 klocki. W późniejszym czasie można również wprowadzić różnicowanie samogłosek i spółgłosek, ustalając, że np. samogłoski to czerwone klocki, a spółgłoski – niebieskie.
7. Nuczimy znaną piosenkę, a dziecko odgaduje jej tytuł, następnie odwracamy role.
8. Jeśli mamy możliwość zabawy w większej grupie warto skorzystać z gry w „głuchy telefon” – mówimy po cichu zdanie lub wyrażenie jednemu dziecku, a ono przekazuje je kolejnemu. Ostatnia osoba głośno wypowiada zdanie/wyrażenie. Porównujemy je z pierwowzorem. Przy okazji możemy porozmawiać, co przeszkadza w dobrym rozumieniu innej osoby.
9. Można również sięgnąć po gry dydaktyczne dostępne na rynku: np. scrabble, mistrz słowa, puzzle z podziałem wyrazu na głoski lub sylaby, pamięć dźwiękowa, piotruś słuchowy historyjki obrazkowe oraz quizy i zgadywanki.

Jeśli dziecko w wieku wczesnoszkolnym nie jest w stanie wykonać większości z zaproponowanych zabaw warto skonsultować się ze wychowawcą i pedagogiem szkolnym lub zgłosić dziecko na badanie w poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Opracowała: mgr Agnieszka Rak, pedagog, specjalista terapii pedagogicznej